

УДК 140.8:37.017.4]:159.923

DOI <https://doi.org/10.32782/hst-2024-19-96-08>

СВІТОГЛЯД ЯК ДУХОВНА ОСНОВА ГРОМАДЯНСЬКОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

ОЛЕКСАНДР, ПРИТУЛА¹

Анотація

Аналізується світогляд людини, що являє собою взаємодію таких елементів як світовідчуття, світорозуміння, світосприйняття. Рисами світогляду сучасної людини можна вважати науковість, творчість, креативність, плюралістичність. **Мета статті** – визначити особливості світоглядного виховання українського громадянина-воїна, проаналізувати світогляд як духовну основу громадянського становлення особистості. Громадянсько-патріотична свідомість сучасного українського громадянина все ще знаходиться в низько-розгорнутому стані. Потребами забезпечення дослідницьким матеріалом означеного завдання, центром якого є налагодження ефективного виховання, становлення громадянськості української молоді, якраз і обумовлена спрямованість статті. Розвинений світогляд також є підґрунтям для громадянського становлення особистості. Лише «озброєна» знаннями та переконана у своїй правоті людина може активно діяти у суспільстві, відстоювати свою громадянську позицію у публічних дискусіях, сприяти оновленню суспільства, буди локомотивом його прогресу. У соціальному контексті світогляд постає як духовна основа громадянського становлення особистості. Безсумнівно, що від якісних характеристик світогляду людини на пряму залежить її громадянське становлення, форми соціалізації, врешті-решт життєвий успіх. Світогляд людини – це своєрідний результат її індивідуальної духовної діяльності, яка знаходить свій прояв у соціально-громадянському житті. Усвідомлюючи значення національних й загальнолюдських цінностей, охарактеризовано особливості світогляду захисника Вітчизни, який має демонструвати такі риси як рішучість та дієвість у відстоюванні інтересів країни. Як правило у захисника Батьківщини сформована чітка світоглядно-громадянська позиція, яка склалась у результаті поєднання його знань, досвіду, емоцій, впливу навколишньої соціальної дійсності. Зроблено висновок, що на сьогоднішній день український військовий є носієм світоглядно-ціннісних установок, які є прикладом під час виховання особистості. Важливою рисою військовослужбовця, яка варта наслідування під час формування особистості є служіння Батьківщині. Усвідомлення значущості покладеної на нього захисної місії становить стрижень професійної діяльності та особистісного світогляду військовослужбовця. Український військовослужбовець є також і захисником демократичних цінностей, реального гуманізму, прав й свобод громадян.

Ключові слова: особистість, світогляд, громадянське виховання, ноосферне світорозуміння, громадянська свідомість, світогляд захисника.

Постановка проблеми. Характеристики світогляду можна аналізувати у різних вимірах. Зокрема, у соціальному контексті світогляд постає як духовна основа громадянського становлення особистості. Безсумнівно, що від якісних характеристик світогляду людини на пряму залежить її громадянське становлення, форми соціалізації, врешті-решт життєвий успіх. Світогляд людини – це своєрідний результат її індивідуальної духовної діяльності, яка знаходить свій прояв у соціально-громадянському житті.

Сучасний український громадянин-воїн є носієм особливого світогляду, який просякнутий героїкою минулого та сьогодення. У зв'язку з цим зосередимо увагу на понятті світогляду як поєднанні світовідчуття, світорозуміння, світосприйняття.

Corresponding author:

¹ Запорізький національний університет (Запоріжжя, Україна)
E-mail: prityla1970@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8800-8207>

Аналіз публікацій за темою дослідження. Дослідження філософії світогляду як духовної основи громадянського становлення особистості представлена розробками сучасних науковців, такими, зокрема, як: П. Атаманчук, І. Бех, Н. Грибанова, Л. Зарванська, В. Капіца, В. Крисаченко, Г. Михайлишин, С. Новосад, М. Розумний, О. Сокурченко, Ю. Хайруліна та багато інших.

Однак, громадянсько-патріотична свідомість сучасного українського громадянина все ще знаходиться в низько-розгорнутому стані. Потребами забезпечення дослідницьким матеріалом означеного завдання, центром якого є налагодження ефективного виховання, становлення громадянськості української молоді, якраз і обумовлена спрямованість статті.

Мета статті – визначити особливості світоглядного виховання українського громадянина-воїна.

Виклад основного матеріалу. У науковому дискурсі поняття світогляду традиційно постає як

духовне утворення, що спонукає особистість до певних дій, способу життя та думки. При цьому у психолого-педагогічних дослідженнях становлення світогляду особистості постає як центральна проблема з огляду на його провідну роль в особистісному розвитку людини та суспільному поступу. Світогляд, зазначає О. Сокуренько, як «система принципів, поглядів, цінностей, ідеалів і переконань, визначає ставлення особистості до дійсності, загальне розуміння світу, життєві позиції людей... У структурному плані він складається із світовідчуття, світосприйняття та світорозуміння» (Сокуренько, 2014. с. 70).

Натомість, з точки зору Ю. Хайрулліної, поняття «світогляд» характеризує не лише систему поглядів на світ, але й активне самовизначення людини в світі, що докладає зусиль у пошуках шляхів від ідеї до дії. Відповідно, світогляд, за переконанням дослідниці, «є системою принципів та знань, ідеалів і цінностей, надій та вірувань, поглядів на сенс і мету життя, котрі визначають діяльність індивіда, або соціального суб'єкта, й органічно входять до його вчинків і норм мислення» (Хайрулліна, 2011, с. 31). Наслідком невідповідності думок та дії, продовжує свою думку дослідниця, є розвиток таких негативних явищ як соціальна мімікрія, конформізм, лицемірство, що зумовлюють глибинну кризу пануючих у суспільстві світоглядних цінностей та актуалізує потребу вироблення нових цінностей і світогляду. Без них «суспільство не може функціонувати, оскільки світогляд є формою його суспільної самосвідомості, через яку суб'єкт усвідомлює свою соціальну сутність і оцінює свою духовно – практичну діяльність» (Хайрулліна, 2011, с. 31).

Український громадянин-воїн має яскраво виражений діяльнісний світогляд, у якому поєднуються національні цінності та ідеали, які є підґрунтям для активних дій щодо захисту Батьківщини.

У свою чергу світовідчуття як структурний елемент світогляду передбачає суб'єктивне переживання дійсності людиною, виходячи з рівня її культури, ступеня розвиненості емоційного інтелекту тощо.

Як доводять науковці, чуттєва інформація розуміється через певну структурну зумовленість й функціональну цілісність. Межі культурних цінностей визначають закономірності існування як об'єктивних, так і суб'єктивних аспектів культури. Чуттєве переживання на особистісному рівні залежить від об'єктивних факторів існування культури, у межах культурних цінностей.

Освоєння культури на рівні відчуття містить у собі акт трансформації об'єктивних аспектів культури в суб'єктивне відчуття. «Сутність культури світовідчуття полягає в культурі свідомості, яка здатна до творчого процесу художнього освоєння світу в естетично-знаковій інформаційній формі. Чуттєві уявлення є змістом творчого процесу і змістом культури як ціннісного відношення людини до світу» (Грибанова, 2012. с. 139).

Цілком логічно, що сучасний український воїн сприймає світ як на рівні раціонального усвідомлення подій, так і на рівні переживань, емоцій, почуттів.

Натомість, світовідчуття доповнюється такими складовими світогляду як світорозуміння та світосприйняття. Розуміння за своєю суттю передбачає оволодіння смыслом, здатність впорядковувати інформацію, виявляти зв'язки між новою та відомою раніше інформацією тощо. Таким чином, «здатність осмислювати життєву процесуальність виявляється фундаментальною, субстанційною ознакою людини як істоти інтелектуальної – такої, що розуміє, або, принаймні, прагне зрозуміти, оволодіти смыслом, сформуванню якомога повніше смыслові уявлення про дійсність, а значить – про її логіку, тенденції і закономірності становлення» (Михайлишин, 2012, с. 123).

Таким чином, емоційна компонента світогляду українського громадянина-захисника органічно взаємодіє з раціональною складовою.

Світорозуміння та світосприйняття людини репрезентується не тільки у способах мисленнєвої діяльності, а й у певних знакових системах, що відображають смыслові форми такої діяльності. На думку М. Розумного, «смысл – це зміст свідомості, що рефлексивно співвідноситься з певним знаком і тільки в цій співвіднесеності гіпостазується як семантична цілісність. Відтак, смысл, поняття та ідея є термінами, що описують єдиний цілісний механізм самовідтворення людської свідомості, механізм, який вступає в дію на певному етапі розвитку цієї свідомості за певних історичних умов і який узагальнено ми називаємо рефлексією» (Розумний, 1999. с. 7).

На переконання дослідників, в наш час формується нове світорозуміння та світосприйняття, новий світогляд, який отримав назву ноосферний.

Відповідно до концепції В. Капіци, висувається поняття ноосферного розуміння, в якому об'єкт і суб'єкт поєднуються, причому суб'єкт вважається більш оперативним, мобільним та активно творчим, ніж об'єкт. Суб'єкт реалізує

себе у «активних об'єктах» і існує лише разом із ними за принципом суб'єкт-об'єктної єдності. Таке нове розуміння ноосфери та ноосферної реальності постає як певна «вища» та «інтегральна» ноореальність, у якій поєднуються різні «реальності, полісемантичні смислові контексти і трансцендентальні дискусії, пов'язані з єдиною суб'єкт-об'єктною семіотикою. Однак ноосфера – це не окрема реальність як «оболонка над біосферою, соціосферою, культуросферою і креатосферою або «вмістилище» всієї космічної інформації та духовно-ідеальний феномен. Ноореальність об'єктно утворюється тільки за наявності «соціальної об'єктної реальності» та суб'єктованої «наукової реальності» генерованих духовно-практичних знань. У разі чого в культуросфері (штучної «третьої природи») стають можливими процеси опредмечення – розпредмечення ментальної рефлексії творчих суб'єктів у процесі їх матеріально-предметної та об'єктно-дійсної самореалізації й утворення креатосфери активних суб'єкт-об'єктних взаємодій «розумної природи» (Капіца, 2013, с. 300–301).

Можна погодитись з інтерпретацією сучасного світогляду даним дослідником, виокремлюючи такі його риси як науковість, творчість, креативність, плюралістичність. У процесі формування світоглядних характеристик українського громадянина-воїна ми маємо культивувати саме вищезначені детермінанти.

На нашу думку, характеристики світогляду можна аналізувати у різних вимірах. Зокрема, у соціальному контексті світогляд постає як духовна основа громадянського становлення особистості. Безсумнівно, що від якісних характеристик світогляду людини на пряму залежить її громадянське становлення, форми соціалізації, врешті-решт життєвий успіх. Світогляд людини – це своєрідний результат її індивідуальної духовної діяльності, яка знаходить свій прояв у соціально-громадянському житті.

Поняття особистої або індивідуальної духовної діяльності у літературі визначають як творчу працю, активну громадянську діяльність особи, що вимагає її значних зусиль з трансформації моральних багатств суспільства – політичних ідей, світоглядних, естетичних поглядів та переконань та моральних ідеалів на внутрішні цінності особи та норми її поведінки (Новосад, 2010, с. 207).

Громадянське становлення особистості неможливе без набуття людиною чітких переконань, знань та принципів, які є структурними еле-

ментами світогляду. Зокрема, переконання розуміють як систему потреб, що спонукають людину здійснювати ті чи інші вчинки. П. Атаманчук та О. Ніколаєва характеризують переконання як систему знань людини, що пропущена через її почуття. У переконаній людини ідеї поєднані із почуттями та волею, що дозволяє їй здійснювати лише ті вчинки, що узгоджуються із її принципами. Згадувані вище автори апелюють категорією «сформовані переконання», що передбачають впевненість особистості щодо істинності її тверджень, думок, поглядів, та згадують Аристотеля, який «вважав, що переконання має свою раціональну підставу в системі «власна думка (погляд) – віра – переконання – розумна підстава (логос)». Переконання є системою мотивів особистості, яка спонукає її діяти відповідно до власних поглядів і принципів. Основою переконань становлять знання, які для людини є істинними, незаперечними, в яких вона не має сумніву» (Атаманчук, Ніколаєв, 2016, с. 108).

Лише «озброєна» знаннями та переконана у своїй правоті людина може активно діяти у суспільстві, відстоювати свою громадянську позицію у публічних дискусіях, сприяти оновленню суспільства, буди локомотивом його прогресу.

Як переконує класик педагогічної думки В. Сухомлинський, громадянськість має бути однією з основних детермінант світогляду людини, яка живе не тільки заради реалізації власних інтересів, а й піклується про загальне благо.

В. Сухомлинський у своїх багатьох працях проводив думку щодо життя як цінності та як служіння. Життя як цінність, згідно педагогу, немає нічого спільного із споживацьким типом життя з його суто утилітарними потребами, у якому людина не може стати найвищою цінністю. Споживацькому типу життя В. Сухомлинський протиставляє життя-служіння, у якому особистість розвивається і реалізується у вищих духовних цінностях, які для неї постають як незаперечний пріоритет. Слідуючи вищезначеній логіці видатний педагог поняття «служіння» розглядає як засадниче у формулюванні категорії «громадянськість». Остання тлумачиться ним «як служіння народові, вірність і відданість Батьківщині, її цілям, гордість за неї», а сам феномен служіння «як набуток, який віддала і віддає людина своєму народові, що вона залишила від своєї душі, свого розуму в матеріальних і духовних цінностях Вітчизни» (Бех І., 2018, с. 288–289). При цьому почуття відданості Батьківщині, згідно

з В. Сухомлинським, пов'язується не лише з її теперішнім, але й з її минулим, з її віковими традиціями та святинами. Саме Батьківщина, народ, праця, яка одухотворена великими почуттями, стають не просто святинами, а найвищими святинами для особистості (Бех І., 2018, с. 288–289).

У контексті вищенаведеного науковці дискутують про сутність, особливості та засоби формування не тільки громадянськості як риси світогляду, а й про змістове наповнення громадянської свідомості.

Феномен громадянської свідомості часто пояснюється через поняття «громадянські якості» особистості на тій підставі, що тільки свідомий громадянин з розвинутими громадянськими якостями здатний виявляти власну обдуману позицію та активно брати участь у громадському житті. А процес утвердження громадянських якостей особистості у свою чергу постає як вияв її громадянського розвитку та закономірний наслідок громадянського виховання. Громадянськість як інтегральна властивість особистості, що формується в процесі її громадянського виховання, складається з системи громадянських рис і якостей громадянина. Кожна громадянська риса представляє собою складну динамічну систему, що включає в себе правові, патріотичні, національні, морально-етичні та інші якості і прояви особистості. Результатом комплексного громадянського виховання, Л. Зарванська, вважає «сформованість таких основних громадянських рис, як громадянська свідомість, почуття громадянської гідності, обов'язку й відповідальності тощо. Громадянська свідомість показує, наскільки особистість володіє світоглядними політичними, громадянськими установками та проявляє стійкість у втіленні їх у життя. Громадянська свідомість передбачає розвинене полікультурне мислення, здібності глибокого осмислення й оцінювання міжнародних подій, правильні тактичні та стратегічні висновки щодо напрямів суспільного й світового розвитку» (Зарванська, 2013, с.184).

Проаналізувавши світогляд у загальному розумінні, зупинимось на особливостях світогляду сучасного захисника Вітчизни. Сучасний захисник Вітчизни повинен мати глибокі знання щодо історії та культури власного народу, розуміти сутність національної ідеї (національного ідеалу), дотримуватись принципів національної відданості та гуманізму.

Також світогляд сучасного захисника Вітчизни повинен містити національні цінності, які сприй-

маються ним не формально, а є іманентною рисою такого типу світосприйняття.

В. Крисаченко у своїх дослідженнях акцентує увагу на національних цінностях як перманентному системно організуючому чиннику буття та розвитку українського суспільства. В усі часи національні цінності, зазначає дослідник, як «світоглядний предикат визначав своєрідність українського етносу, його розуміння держави, громади, сім'ї та значення конкретної особистості у світі, національні цінності творили надійний підмурівок доброзичливого, толерантного ставлення до інших, породжували почуття відповідальності за свої вчинки та спонукали до налагодження справедливості і взаєморозуміння. Через це національні цінності ставали чи не найголовнішою перепорою перед намірами різноманітних агресивних сил підкорити Україну, а її народ перетворити на слухняну юрбу без роду-племени. Національні цінності є тим знаменом, під яким гуртувалось не одне покоління українців у визвольних змаганнях проти загарбників, саме вони постають духовним началом, на основі якого нині вибудовується незалежна європейська українська держава» [6, с. 30].

Усвідомлюючи значення національних й загальнолюдських цінностей, захисник Вітчизни має демонструвати такі риси світогляду як рішучість та дієвість у відстоюванні інтересів країни. Як правило у захисника Батьківщини сформована чітка світоглядно-громадянська позиція, яка склалась у результаті поєднання його знань, досвіду, емоцій, впливу навколишньої соціальної дійсності.

Сучасний захисник Вітчизни має бути не тільки сильний духовно, а й сповідувати чіткі світоглядні настанови щодо здорового способу життя, фізичного самовдосконалення й розвитку. Щоденні фізичні вправи, дотримання режиму дня, прагнення до найкращих результатів у спортивних змаганнях військового спрямування мають бути невід'ємною складовою світоглядних настанов сучасного воїна.

Також, сутнісними рисами світогляду захисника Вітчизни є патріотизм, хоробрість, дієвість, відданість національним ідеалам та традиціям, духовна та фізична сила.

Висновки. Світогляд людини являє собою взаємодію таких елементів як світовідчуття, світорозуміння, світосприйняття. Рисами світогляду сучасної людини можна вважати науковість, творчість, креативність, плюралістичність.

Розвинений світогляд також є підґрунтям для громадянського становлення особистості. Лише «озброєна» знаннями та переконана у своїй правоті людина може активно діяти у суспільстві, відстоювати свою громадянську позицію у публічних дискусіях, сприяти оновленню суспільства, буди локомотивом його прогресу.

Натомість, сучасний захисник вітчизни повинен демонструвати такі риси світогляду як знання щодо історії та культури власного народу, розуміти сутність національної ідеї (національного ідеалу), дотримуватись принципів національної відданості та гуманізму. У процесі формування світогляду українського громадянина-воїна варто культивувати наступні аксіологеми – патріотизм, духовну міць, відданість національним традиціям та ідеалам.

Одним з результатів виховання українського громадянина-воїна є формування потужної сили духу та «духовної сили». Можна констатувати, що системна праця, вміння досягати поставленої мети та долати труднощі загартовують силу духу, зміцнюють духовність людини у всіх її вимірах. Сила духу плекається індивідуальними прак-

тиками духовного зростання та детермінується соціальними умовами розвитку людини.

На сьогоднішній день український військовий є носієм світоглядно-ціннісних установок, які є прикладом під час виховання особистості. Важливою рисою військовослужбовця, яка варта наслідування під час формування особистості є служіння Батьківщині. Усвідомлення значущості покладеної на нього захисної місії становить стрижень професійної діяльності та особистісного світогляду військовослужбовця. Український військовослужбовець є також і захисником демократичних цінностей, реального гуманізму, прав й свобод громадян.

Визначальною рисою світогляду українського воїна є шляхетність, яка є підґрунтям героїзму – здатності пожертвувати своїм життям заради Батьківщини, товаришів по зброї тощо. Шляхетні громадяни та національні герої позитивно впливають на державотворчі й націотворчі процеси, оскільки їх суспільна діяльність й приклад морального вибору формують не тільки сучасний соціум, а й закладають основи розвитку української нації на майбутнє.

Список використаних джерел:

- Атамчук П., Ніколаєв О. Технологічні основи формування світогляду учнів майбутніми вчителями фізико-технологічного профілю. *Наукові записки. Серія: проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2016. Вип. 7. С. 107-113.
- Бех І. Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. Київ – Чернівці: «Букрек», 2018. 320 с.
- Грибанова Н. Є. Світовідчуття – модель освоєння світу (постановка проблеми). *Культура народів Причорномор'я*. 2012. № 235. С. 139-141.
- Зарванська Л. Процес формування громадянської свідомості та громадянської позиції молоді. Матеріали Першої науково-практичної конференції. *Актуальні проблеми громадянської освіти та виховання: український та зарубіжний досвід*. 2013. С. 183-184.
- Капіца В. Світоглядна культура і ноосферне світорозуміння. Кривий Ріг: Видавничий центр, 2013. 592 с.
- Крисаченко В. Національні цінності України: сутність, розмаїття, консолідаційний потенціал. *Українознавство*. 2022. № 1 (82). С. 28-50.
- Михайлишин Г. Й. Феноменологія світосприйняття та світорозуміння. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2012. Вип. 22. № 9/2. С. 120-125.
- Новосад С. О. Духовна самоактуалізація особистості в умовах громадянського суспільства: українознавча складова. *Наука. Релігія. Суспільство*. 2010. № 3. С. 207-213.
- Розумний М. Суспільна ідея в структурі ідентичності. *Генега. Спец. Вип.* Київ, 1999. С. 4-17.
- Сокурченко О. Формування світорозуміння дитини дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2014. № 1. С. 70-74.
- Хайрулліна Ю. О. Світоглядна культура особистості: структурно-функціональний аналіз : монографія; Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 235 с.

References

- Atamanchuk, P., Nikolayev, O. (2016). Technological bases of formation of students' worldview by future teachers of physical and technological profile. Scientific notes. Series: problems of methods of physical, mathematical and technological education. 2016. 7. 107-113.
- Bekh, I. D. (2018). Personality on the way to spiritual values: a monograph. Kyiv – Chernivtsi: "Bukrek, 2018. 320.
- Gribanova, N. E. (2012). Worldview – a model of world exploration (problem statement). Culture of the Black Sea Peoples. 2012. 235. 139-141.

Zarvanska, L. (2013). The process of forming civic consciousness and civic position of youth. Materials of the First Scientific and Practical Conference. Actual problems of civic education and upbringing: Ukrainian and foreign experience. 183-184.

Kapitsa, V. (2013). Worldview culture and noospheric worldview. Kryvyi Rih: Publishing center. 592.

Krysachenko, V. (2022). National values of Ukraine: essence, diversity, consolidation potential. Ukrainian Studies. 2022. 1 (82). 28-50.

Mykhailyshyn, G. Y. (2012). Phenomenology of world perception and world understanding. Bulletin of Dnipropetrovs'k University. 2012. 22. 9/2. 120-125.

Novosad, S.O. (2010). Spiritual Self-Actualization of Personality in the Conditions of Civil Society: Ukrainian Studies Component. Science. Religion. Society. 2010. 3. 207-213.

Rozumny, M. (1999). Social idea in the structure of identity. Genesis. Kyiv, 4-17.

Sokurenko, O. (2014). Formation of preschool children's worldview as a psychological and pedagogical problem. Pedagogical innovations: ideas, realities, prospects. 2014. 1. 70-74.

Khairullina, Y. O. (2011). Worldview culture of personality: structural and functional analysis: monograph; Ministry of Education and Science, Youth and Sports of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University. Kyiv: Drahomanov National Pedagogical University. 235.

OLEXANDR, PRYTULA – Candidate of Pedagogical Sciences, docent,
Professor of the Department of Theory and Methodology of Physical Culture and Sports
at the Zaporizhia National University, Zaporizhia, Ukraine
E-mail: prityla1970@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8800-8207>

WORLDVIEW AS THE SPIRITUAL BASIS OF THE CIVIC FORMATION OF A PERSONALITY

Abstract. The worldview of a person is analyzed, which is an interaction of such elements as world outlook, world understanding, world perception. Science, art, creativity, and pluralism can be considered features of the worldview of a modern person. The purpose of the article is to determine the peculiarities of the worldview education of a Ukrainian citizen-warrior, to analyze the worldview as a spiritual basis for the civic formation of a personality. The civic and patriotic consciousness of a modern Ukrainian citizen is still in a low state of development. The need to provide research material for this task, the center of which is the establishment of effective education, the formation of citizenship of Ukrainian youth, is precisely the focus of the article. A developed worldview is also the basis for the civic development of an individual. Only a person «armed» with knowledge and convinced of his rightness can actively act in society, defend his civic position in public discussions, contribute to the renewal of society, be the locomotive of its progress. In the social context, the worldview appears as the spiritual basis of the civic formation of the personality. There is no doubt that the qualitative characteristics of a person's outlook directly depends on his citizenship, forms of socialization, and ultimately success in life. A person's worldview is a peculiar result of his individual spiritual activity, which finds its manifestation in social and civil life. Realizing the importance of national and universal values, the characteristics of the worldview of the defender of the Motherland, who must demonstrate such traits as determination and efficiency in defending the interests of the country, are characterized. As a rule, the defender of the Motherland has a clear worldview and civic position formed as a result of a combination of his knowledge, experience, emotions, and the influence of the surrounding social reality. It is concluded that today the Ukrainian military is a carrier of worldview and value attitudes that serve as an example in the education of the individual. An important feature of a serviceman that is worthy of imitation in the formation of personality is service to the Motherland. Awareness of the significance of the defense mission entrusted to him/her is the core of the professional activity and personal outlook of a serviceman. A Ukrainian serviceman is also a defender of democratic values, real humanism, and the rights and freedoms of citizens.

Key words: personality, worldview, civic education, noospheric worldview, civic consciousness, defender's worldview.

© The Author(s) 2024
This is an open access article under
the Creative Commons CC BY license

Received date 07.03.2024
Accepted date 07.04.2024
Published date 12.04.2024

How to cite: Олександр, Притула. Світогляд як духовна основа громадянського становлення особистості. Humanities studies: Collection of Scientific Papers / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia : Publishing house “Helvetica”, 2024. 19 (96). P. 77–82.

doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2024-19-96-08>